

Preek over Mattheus 12,43-45: Leve de vrijheid! – Maar waarvoor eigenlijk?

Voorzang: Opwekking 354

Votum en Groet

Zingen: Gezang 416

Leefregels

Zingen: Psalm 119, 13 en 14

Gebed

Zingen: Kinderlied 49

Schriftlezingen: Psalm 124 en Galaten 5,1-15

Zingen: Psalm 124, 1 en 4

Verkondiging van Mattheus 12,43-45

Zingen: Gezang 435, 1. 4 en 5

Dankzegging en voorbeden

Collecte

Zingen: Gezang 408, 1. 5 en 6

Zegen

Gemeente van onze Heer Jezus Christus!

Vrijheid!

Vrij zijn!

Wie zou daar niet blij van kunnen worden als hij daaraan denkt.

Geen wekker, die soms al heel vroeg je tot de orde van de dag roept.

Geen telefoon, die alsmaar rinkelt en stoort op de meest ongelegen momenten.

Geen chef, die je achter de voddens zit.

Geen verplichtingen, maar helemaal zelf het ritme van je dag kunnen bepalen.

Vrijheid - een aanlokkelijk woord.

Maar we begrijpen allemaal wel, dat die vrijheid –

vrij zijn van school,

vrij zijn van je werk –

dat die vrijheid het niet haalt bij de vrijheid, die we in de afgelopen gevierd hebben.

Bevrijdingsdag heeft toch te maken met een vrijheid, die nog heel wat dieper ingrijpt.

De rijkdom van die vrijheid – wie kan haar ten volle peilen?

De generatie, die de zware last van de oorlog en de jaren van de bezetting bewust meegemaakt heeft, dunt steeds verder uit.

Bij de defilé's en herdenkingen zijn steeds minder veteranen.

Nog maar weinigen weten uit ervaring wat het betekent te leven onder de knoet van een bezettende macht.

Maar nog steeds komen er nieuwe verhalen boven.

In boeken en films kunnen we iets mee beleven van de verschrikking van de oorlog.

Daardoor beseffen we iets van de weldaad van de vrede, zoals we die beleven.

En wat is er dan veel om dankbaar voor te zijn.

Kijk naar onze kinderen.

Wat zijn ze gezond, doorvoed en goed gekleed en vaak zo vrolijk in hun spel.

Kijk eens rond in een bakkerswinkel.

Wat veel soorten brood te kust en te keur uitgestald.

En bedenk hoe in de laatste oorlogswinter tallozen omkwamen van de honger.

Kijk naar de tulpen en de narcissen, hoe ze in het voorjaar uitbundig staan te bloeien.

Wie piekert erover om de bollen uit te graven en ze op te eten, zoals men dat in oorlogstijd deed!

Kijk naar de prachtige huizen waarin we wonen.

De schitterende gebouwen die onze dorpen en steden luister geven.

En denk u in wat een chaos het is geweest.

Vrijheid!

Wat een kostelijk goed!

Ja, op bevrijdingsdag denken we aan alle ellende waarvan we zijn bevrijd.

En waar we vrij van zijn.

Maar vrijheid heeft twee kanten.

Vrij zijn van school en vrij zijn van je werk.

Dat is iets om echt van te genieten.

Tenminste, als je die vrije tijd goed weet in te vullen.

Want als je in je vakantie niet weet wat je doen moet, is er niks aan.

En zo is het ook met iemand, die, soms noodgedwongen, geen werk heeft.

Eerst denk je misschien: *O, die tijd weet ik wel te besteden.*

Maar als je dag in, dag uit bij huis rond hangt en je hebt alle karweitjes in en om het huis gehad, dan gaat het toch vervelen.

Of niet soms?

Vrij zijn van iets is wel leuk.

Maar als die vrijheid niet zinnig is ingevuld met iets anders gaat de glans er wel af.

Als je die vrijheid niet vult, dan is het een lege vrijheid.

En dat is een kwalijke zaak.

Nu, dat geldt nog des te meer van de vrijheid die we op Bevrijdingsdag vieren.

We zijn in 1945 bevrijd van veel ellende en misère.

Ja, we zijn bevrijd van een demonische macht, die als een razende in Europa heeft huisgehouden.

Maar hoe hebben we sinds 1945 dié vrijheid gevuld?

Ik denk, dat we onze vrijheid pas goed vieren als we recht doen aan beide kanten.

Als er aan de ene kant vreugde is over ons bevrijd zijn.

Maar dat we er tegelijk ook een dag van maken van bezinning over hoe we met die vrijheid omgaan.

M.a.w. een dag van terugzien, maar ook van vooruitzien.

Een dag van genieten van een kostbaar bezit.

Maar ook een dag van het weer op ons nemen van een dure opdracht.

Leve de vrijheid!

Maar waarvoor zijn we eigenlijk vrij?

Hoe vullen we die vrijheid in?

En dan denk ik aan die gelijkenis, die Jezus vertelt over die onreine geest.

Demonen zijn de duivelse bezetters, die een menselijke geest zo lam kunnen leggen, dat hij zichzelf niet meer is.

Ze hebben zo'n mens volledig in de tang.

Ze beheersen hem.

Daardoor zegt of doet hij dingen, waar hij zelf totaal geen controle meer op heeft.

In het centrum van zijn persoonlijkheid heerst een andere macht.

De Bijbel vertelt dat Jezus meer dan eens mensen van zo'n boze geest bevrijdde.

Maar, zegt Jezus dan, het kan gebeuren, dat iemand van een boze geest bevrijd is.

De demon heeft het veld moeten ruimen.

Hij had in de geest van een mens een prachtige woonplaats gevonden.

Maar de toegang is hem ontzegd.

Hij is de deur uit gezet.

Maar na een tijdje gaat de boze geest weer eens een kijkje nemen bij het door hem verlaten huis.

Jezus voert de demon sprekend ten tonele.

En dan tekent Hij hem in al zijn leugenachtigheid.

Ik zal terugkeren naar mijn huis, zegt de geest.

Hij doet alsof hij aanspraak mag maken op het leven van die mens, dat schepsel van God. ...

Naar mijn huis, dat ik heb verlaten.

Alsof hij er vrijwillig uit verdwenen is i.p.v. er uit gejaagd te zijn.

En hoe vindt hij het huis terug?

De bevrijde bewoner van het huis, blij dat hij zijn heerszuchtige gast kwijt is, heeft er blijkbaar grote schoonmaak gehouden.

En hij voelt zich opgelucht en veilig.

In zijn ontruimde woning geniet hij van de ruimte en de vrijheid.

Hij beleeft zijn bevrijding met grote voldoening.

De lastige inwoner is weg.

Die zorg is hij kwijt.

Het gevaar is geweken.

Nu is er rust, zonder bedreiging.

Maar volkomen onverwacht wordt zijn woning opnieuw gekraakt.

De weggejaagde schurk is teruggekomen.

En hij heeft ook nog eens zeven booswichten met zich meegenomen.

En voor de eigenaar er erg in heeft wordt hij in z'n eigen huis opnieuw geterroriseerd.

En het wordt er een nog grotere bende dan daar voor.

Wat een ellende!

Met enkele woorden schetst Jezus zo een vreselijk drama.

En de les, die Hij wil leren is niet zo moeilijk te begrijpen.

Na een overwinning volgt een periode van rust, ontspanning.

Er is een bezwaar overwonnen, een moeilijkheid uit de weg geruimd.

De rust is teruggekeerd.

Maar de rust verandert maar al te vaak in gerustheid.

En de gerustheid betekent verslapping, verminderde waakzaamheid, gezapigheid.

Een bedenkelijk gevoel van veiligheid maakt slaperig.

Jezus spreekt in de gelijkenis over een huis, dat geveegd en op orde is.

Maar het staat *leeg*.

De bewoner is ongewapend en op niets bedacht.

En dan breekt het onheil opnieuw over hem los.

Maar erger nog dan daarvoor.

Ik zie in deze gelijkenis een ontstellende kenschets van onze tijd.

We leven vandaag - dat mag duidelijk zijn - in het zgn. postchristelijke tijdperk.

Ooit namen het christendom en de kerk machtige posities in in de wereld van Europa.

Maar het is verbijsterend hoe snel die posities zijn afgebrokkeld.

De kerk is een verdwijnende minderheid geworden is.

En het oude heidendom herleeft.

De boze geest, ooit door de macht van het evangelie verdreven werd, is teruggekomen, sterker en machtiger dan ooit.

Je kunt zeggen dat W.O. II met de verschrikking van het nationaal-socialisme zelf al een huiveringwekkende manifestatie van puur heidendom is geweest.

Denk aan de technisch perfecte vernietiging ván mensen dóór mensen op beestachtige wijze.

Levens vol hoop en verwachting en verlangen naar geluk werden niets ontziend afgesneden, verpletterd zoals je een tor of een spin onder je voet vermorzelt.

En dat niet één keer, maar minstens 6.000.000 keer!

Een getal, zo groot, dat de omvang van de verschrikking nooit volledig tot ons door kán dringen.

Wat is dat geweest?

Moeten we de aanhangers van de evolutieleer gelijk geven dat de mens van de dieren afstamt?

En dat het beest in ons nog op geen stukken na is overwonnen?

Nee, dát is het níét!

De Bijbel leert ons, dat de mens naar Gods beeld geschapen is.
Van meet af is de mens bedoeld geweest als de woonplaats van Gods Héilige Geest.

Maar de mens had aan deze hoge positie in de schepping niet genoeg.
Hij wilde zelf op de plaats van zijn Schepper staan.
Hij wilde zich tot God verhogen.
Maar daarmee heeft hij zichzelf tot het beest verlaagd.

Ooit is Europa een christelijk continent geweest.
De talloze kerken in vrijwel alle Europese steden en dorpen herinneren daar nog aan.
Hun torens zijn als vingers die permanent omhoog wijzen.
Naar de hemel, waar onze God over ons regeert.
De boodschap van Jezus Christus, Gods Zoon, had de heidense religies overwonnen.
En met alle verschillen tussen de volkeren die Europa bewoonden was er sprake van een fundamentele eenheid.
De Europese volkeren deelden dezelfde normen en waarden.
En die normen en waarden waren verankerd in het geloof in God.
God, de Vader van Jezus Christus, werd erkend als de Wetgever.
En hoe gebrekkig die goddelijke wet ook werd nageleefd, de mensen en de volkeren waren het erover eens dat bij God het hoogste gezag berustte.
En dat zijn wet de hoogste norm was.

Dat heeft geduurd tot ongeveer de tijd van de Franse Revolutie – eind 18e eeuw.
Toen werd voor het eerst in de burgerlijke wetgeving God verbannen.
Kerk en staat, godsdienst en maatschappij moesten strikt gescheiden worden.
Geloof in God werd gezien als een kwestie van gevoel.
Dat was iets voor thuis en voor privé.
Maar in het openbare leven mocht God niet langer de toon aangeven.

De eeuwen daarna – de 19e en de 20e – waren eeuwen van enorme vooruitgang.
Er werden onvoorstelbare uitvindingen gedaan.
Vooral de techniek heeft zich in een razendsnel tempo ontwikkeld.
En dat bracht allemaal een enorme welvaarts groei met zich mee.

Maar de keerzijde was een enorme geestelijke armoede.
Europa is bij alle wetenschappelijke en technische triomfen van binnen leeg geworden.
Want wat goed is of kwaad – daar zijn geen vaste maatstaven meer voor.
Als God dat niet meer mag uitmaken, dan moet de mens dat zelf doen.
Maar hoe stelt de mens dat nog vast?
Zoveel hoofden, zoveel zinnen!
Als God niet meer wordt erkend als Wetgever, dan kan alles mogelijk worden.
Afhankelijk van de omstandigheden of van de doelen die men zich stelt.

In zo'n klimaat kon het nationaal-socialisme zich ontwikkelen.
Want als er geen Goddelijke Wetgever meer is, dan geldt het recht van de sterkste.
Dan kan de ene bevolkingsgroep zichzelf superieur achten aan een andere.
En dan kan de supermens de individuen van een minderwaardig ras doden als hij wil.
Zo kon het gebeuren dat mensen naar Gods beeld geschapen tot verscheurende dieren voor anderen werden.

En na de oorlog?
Hoe zijn we toen verder gegaan?
We zijn toen wel bevrijd van iets.
Het huis van Europa is schoon geveegd en weer op orde gebracht.
Maar is het niet een leeg huis gebleven?

Ik denk aan de pogingen om de eenheid van Europa te verstevigen.
Binnenkort is er het referendum over de Europese grondwet.
Voor- en tegenstanders verkondigen hierover hun standpunten.

Ik voel me niet geroepen en dit is ook niet de gelegenheid om een stemadvies te geven.

Maar één ding is duidelijk.

De politieke leiders die zorgvuldig hebben nagedacht over de formuleringen van deze grondwet hebben het niet nodig gevonden daarin ook maar iets op te nemen, dat wijst op het christelijke verleden van Europa.

Voor de mensen die aan het begin stonden van de Europese eenheid van na W.O. II was het christelijk erfgoed nog het fundament van die eenheid.

Voor hen was het nog helder dat de nazi-dictatuur – evenals trouwens de communistische dictatuur van Stalin – voortkwamen uit verwerping van dit fundament.

Zij zagen daarachter nog de hoogmoed van hen die zich niet aan de Schepper onderwierpen, maar er aanspraak op maakten zelf de betere, nieuwe mens te kunnen scheppen.

En voor de vaders van de Europese eenheid van vlak na W.O. II was het duidelijk.

Zij wilden terug naar wat ons continent bij alle lijden en missers zijn waardigheid heeft gegeven: de christelijke waarden en normen.

Maar dat verlangen is verdwenen.

Europa is een economische eenheid geworden.

En zeker, daarnaast is er ook wel het besef dat we samen pal moeten staan voor universele waarden van de mens: vrijheid, gelijkheid, solidariteit.

Ook in ons land horen we keer op keer dat we weer terug moeten naar normen en waarden.

Maar vergeten wordt opnieuw dat die waarden staan of vallen met de erkenning van God als onze Schepper en Wetgever.

En zo is het na de bevrijding op orde gebrachte en schoongemaakte huis akelig leeg.

Leve de vrijheid! – maar waarvoor eigenlijk?

Hoe vullen we de vrijheid in?

Mag ik nog een punt noemen waaruit we kunnen zien hoe het lege huis van onze samenleving opnieuw gekraakt wordt door boze, beangstigende machten?

Want beleven we in onze tijd niet een enorme opkomst van allerlei oude heidense gebruiken en rituelen.

Wist u dat hekserij weer heel gewoon aan het worden is?

Als je op internet op een zoekmachine het woord 'hekserij' intoetst of 'wicca', de moderne benaming daarvoor, dan levert dat alleen al duizenden Nederlandse pagina's op.

Het internet blijkt dé plaats te zijn waar het heidendom springlevend blijkt te zijn.

En daarbij richt men zich op de terugkeer naar de goden en de overleveringen van vroeger – van vóór de tijd dat het christendom zijn intrede deed.

In die heidense religies geloofde men dat het goddelijke zich manifesteerde op aarde.

En niet, zoals in het christelijk geloof, in een God die boven de aarde staat.

Men zag en ziet tegenwoordig opnieuw de natuur als bezielde.

En het goddelijke zit in iedere mensenziel.

Ook in talloze kinderboeken wordt hier aandacht aan besteed.

Ik hoef alleen Harry Potter maar te noemen.

De kinderliteratuur staat bol van magie en occulte dingen.

Mijn vrouw mocht onlangs voorleesoma zijn op de school van één van onze kleinzootjes – vier jaar oud.

Ze vroeg aan onze kleinzoon en een ander kind dat er bij zat: *Wat zal ik voorlezen?*

Het andere ventje had al een boek uitgezocht.

Lekker spannend over weerwolven en vampiers.

Dat moest maar voorgelezen worden.

Nou, dat doen we toch maar niet! zei mijn vrouw.

Weerwolven en vampiers – voor knulletjes van vier!

Is het een wonder dat zulke jochies onrustig slapen als ze daarover horen?

Of als ze daar tekenfilms over zien?

Weet u wat het thema van de kinderboekenweek van dit jaar is?

'De Toveracademie – Boeken vol magie'.

Sommige scholen gaan dan heksen uitnodigen.

En men gaat experimenteren met glaasje draaien.
Men trekt het allemaal in een speelse sfeer.
Lekker spannend!
Maar het is spelen met vuur!
Er is geen besef meer dat er sprake is van kwade machten en geesten, waar zo gemakkelijk de deur voor open wordt gezet.

Onze cultuur is als een leeg huis.
En in de kelder van dat huis zit van alles dat naar boven komt, nu het huis leegstaat.
Onder de oppervlakte ligt ons heidense verleden.
En dat is na twintig eeuwen christendom bepaald niet weg.

Iemand gebruikte eens het beeld van de jungle waar allerlei wilde dieren leven.
Hoe houd je die op een afstand?
Door een groot vuur te maken.
Dan vluchten de beesten weg.
Maar als tegen het eind van de nacht de vlammen van het vuur kleiner zijn geworden, dan zien de reizigers door de jungle in de ochtendschemering van alle kanten de ogen van de wilde dieren, die weer dichterbij komen.
Zo komen de monsters van de nacht ook in onze tijd weer dichterbij.
Het vuur van het christendom is aan het uitdoven.
De machten van de duisternis krijgen weer volop vrij spel.

Leve de vrijheid!
Ja, maar de ware vrijheid is de vrijheid die alleen Christus geven kan.
De vrijheid waarvan iemand als Paulus schrijft: *Houd haar toch goed vast!*
En laat je niet opnieuw een slavenjuk opleggen!
Want, zoals Jezus zegt, dan zal het einde erger zijn dan het begin.
Waar de demon is uitgedreven mag het huis niet leeg blijven.
Dat is nog maar de helft van de bevrijding.
Er is maar één die het gereinigde huis met ere bewonen kan: de Geest van God!
Volgende week viert de kerk het feest van zijn komst.

Zal het ook voor u en voor jou een feest zijn?
De vrijheid die we terugkregen vraagt van ons een keuze.
Mag Gods Geest ons levenshuis bewonen – of niet?
Alleen als Hij ons huis bewoont kunnen we met recht zingen:

*Schoner dan de schoonste dromen,
breekt de dag der vrijheid aan.*

AMEN.

08-05-2005